

Riktlinje

Process: Hälso- och sjukvård

Område: Vuxentandvård- vårdprogram

Giltig fr.o.m. 2017-11-30

Giltig t.o.m. 2019-10-26

Faktaägare: Evelina Bodi, tandhygienist, sjukhustandvården Ljungby lasarett

Fastställd av: Stephan Quittenbaum, t.f ordförande i Medicinska kommittén

Revisions nr: 1

Identifierare: 99585

Palliativ munvård, Tandvård

Gäller för: Tandvårdscentrum

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1	Definition.....	2
2	Behandling.....	3
3	Referenser.....	5

1 Inledning

1.1 Definition

Palliativ vård kallas vården i livets slutskede. Målet med vården i livets slutskede är att lindra lidande och främja livskvalitet. Palliativ vård ska ges med ett holistiskt förhållningssätt, där hänsyn tas till hela människan, ur sociala, psykosociala såväl som fysiologiska aspekter. Det finns en brytpunkt i den palliativa vården och det är när den palliativa patienten går in i livets sista slutskede och den livsförlängande behandlingen inte längre ger effekt.

Palliativ munvård

God palliativ vård i livets slutskede utgår från fyra hörnstenar:

- Multiprofessionellt samarbete
- Delaktighet
- Stöd till närstående
- Symtomlindring

Multiprofessionellt samarbete

Den palliativa vården ska utgå ifrån ett multiprofessionellt samarbete och vara individanpassad. Verksamheter som kan ingå i detta samarbete är sjukvård, tandvård, kommunens aktörer och religiösa samfund.

Delaktighet

För att främja livskvalitet är delaktighet och självbestämmande viktigt i den palliativa vården, detta inkluderar både barn, vuxna och äldre. Hänsyn ska tas till patientens önskemål och samtidigt vara lyhörd för vad patienten orkar.

Stöd till närstående

De anhöriga bör inte glömmas bort utan ses som en del av vården kring den palliativa patienten. Stöd kan erbjudas i form av att upprätta kontakt med kurator, eventuell sjukskrivning eller informera om rättigheter som till exempel anhörigvårdare.

2 Behandling

Symtomlindring

Inspektion av munhålan

Inspektera munhålan dagligen enligt ROAG (Revised Oral Assessment Guide) som är ett enkelt riskbedömningsinstrument för att förbättra munhälsan hos äldre. ROAG är en del i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert, som är ett gemensamt instrument för att förebygga undernäring, trycksår, fall och munhälsa. Kontrollera färg, form, blödning, beläggning, saliv och läppar. Vid avvikelser kontaktas tandvården. Ta reda på om patienten har egna tänder, avtagbar/fastsittande protetik eller implantat. Använd gärna en pennlampa eller ficklampa. En munspegel underlättar insynen och en spatel kan hjälpa till ett exempelvis hålla undan tungan.

Munhälsorelaterade problem

- Sår, skavsår eller blåsor i munslemhinnan
- Munvinkelragader
- Svampinfektioner
- Krustbildningar (intorkat slem)

Munvård

Tala med patienten och dess anhöriga och berätta vad du ska göra och varför, även om patienten är medvetandesänkt kan patienten uppfatta vad du gör. Försök att få ögonkontakt och klappa försiktigt på patientens kind för att visa att du är där.

- Avtagbara proteser tas ut och rengörs två gånger per dag. Om protesen är illasittande, ger skavsår eller om patienten är medvetandesänkt sätts protesen inte tillbaka.

- Bitstöd kan med fördel användas om patienten inte orkar gapa eller som hjälpmedel vid munvården
- Vid skör munslemhinna eller blödningsrisk bör man använda en extra mjuk tandborste t.ex. Special Care eller Gentle Care
- Alternativ om tandborstningen inte går att utföra kan man göra ren munslemhinnan och tänderna med muntork på skaft och fysiologisk koksaltlösning, 0,1 % Hexident eller 0,12 % Paroex
- Munslemhinnan bör urtorkas flera gånger per dygn med t.ex. vanligt kranvatten, vichyvatten eller koksaltlösning. Undvik att föra torken för långt bak i svalget.
- Torka ur munhålan med en isoton 0.1% Klorhexidinlösning vid smärtsamma sår och blåsbildning.(Paroex eller Hexident kan svida)
- För lokal analgetisk effekt t.ex. före måltid kan Lidokainsalva APL 5 %, Lidokainhydroklorid 5mg/ml, eller Xylocain viskös användas, (Andolex kan svida)
- Vid svampinfektion insätts lämpligt antimykotiskt preparat av patientens läkare eller tandläkare.
- Droppa Bisolvon 0,8 mg/ ml på en skumgummitork och torka växelvis med vatten och Bisolvon på krustan, tills den löses upp och går att avlägsna.
- Återfukta alltid munhåla efter munvård och smörj läppar med fet salva eller läppcerat. Lämpliga preparat är fuktbevarande gel eller spray (exempel Proxident eller Biotene).

3 Referenser

Craig, D., Blinderman, M.D., & J. Andrew Billings, M.D. (2015). Comfort Care for Patients Dying in the Hospital. *The New England Journal of Medicine* 373(26), 2549-2561.

Kvalheim, S.F., Strand, G. V., Husebø, B. S. & Martinussen, M. C. (2015). End-of-life palliative oral care in Norwegian health institutions. An exploratory study. *Gerodontology* 33(4), 522-529.

Nationellt kunskapsstöd för god palliativ vård i livets slutskede: vägledning, rekommendationer och indikatorer: stöd för styrning och ledning. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013. Hämtad från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-6-4>

World Health Organization [WHO] (2016). WHO Definition of Palliative Care. Hämtad 20171005 från <http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/>

Giltig fr.o.m. 2017-11-30
Giltig t.o.m. 2019-10-26
Identifierare: 99585
Palliativ munvård, Tandvård

Vid upptäckt av felaktig information eller länk, vänligen meddela
faktaägare